

ОДНОКЛАСНИКИ

Дніпровський драматичний молодіжний театр «Вірино!» Вистава «Однокласники»

Сергій Васильєв:

Появу на українській сцені п'єси Тадеуша Слободзянека «Наш клас» варто розглядати як дуже позитивне явище. Цей твір і на батьківщині драматурга в Польщі викликав запеклі дискусії та звинувачення автора в «непатріотизмі», «упередженості», «викривленні історичної правди». Утім, майже документальна за стилем оповідь про «локальний геноцид євреїв» у містечку Єдвабне в роки гітлерівської окупації не лише апелює до каяття та спокутування гріхів, а на конкретному прикладі показує, як приховані в кожній людині вади при належній обробці й культивуванні дають рясні криваві врожаї.

У виставі Дніпровського театру «Вірино!» немає жодних прямих паралелей з українськими історичними травмами, хоча й про них час нарешті наважитися говорити вголос. Але не менш важливим є й аналіз причин ксенофобії, яка поступово поглиблюється та поширюється у світі, в українському суспільстві зокрема.

Однак сенс вистави не обмежується позірною актуальністю. Так, тут наочно показано як політичні реактиви викривлюють і вулканізують свідомість. Звісно, якби на чолі держав не опинялися самозакохані моральні пігмеї, набагато моральнішим було б і суспільство, де вони царюють. Але тут і виникає питання власного вибору особистості. Люди ж, як свідчить вистава, насправді дуже кволі. Кожен сліпо йде своєю дорогою, часто навіть не заїкаючись і не здогадуючись про те, що має (відносну) свободу волі. Про це колись песимістично сказав Шекспір у «Макбеті»: «Життя – це історія, розказана ідіотом, сповнена шуму і люті, але позбавлена будь-якого сенсу». Ці слова могли б, на мій погляд, слугувати епіграфом до дніпровських «Однокласників».

Сама п'єса, побудована на монологічно-описовому принципі, де персонажі фактично ілюструють свої спогади, диктує, мабуть, аскетичне режисерське вирішення, зосередженість на характерах, а не сценічних ефектах і кунштюках. Утім у свідомо порожньому та камерному просторі режисер Володимир Петренко примудряється вигадувати цікаві мізансцени. Він має гарного соратника в особі художника Марії Ткаченко. Сценографічне рішення – лаконічне й метафоричне водночас. Зі шкільних стільців дотепно вибудовуються конструкції, що дозволяють глядачеві точно уявляти місце дії аж до кладовища у фіналі, де ці стільці, перекинувшись, перетворюються на могильні плити. Єдиним істотним недоліком вистави є, на мій погляд, її надто прямолінійне та поверхове музичне оформлення.

Безсумнівна заслуга режисера – створення прекрасного, чутливого й розумного акторського ансамблю. Граючи на початку маленьких дітей, артисти уникають сюсюкання. Узагалі в тому, як вони подають характери, немає жодного інфантилізму. Дуже тонко передають вони й вікові «перемикання», де дозована емоція чітко відокремлюється від коментаря. Слід відзначити й постійне включення акторів у дію. Вони красномовні в паузах, реагують навіть тоді, коли на них не фокусуються режисерська й глядацька увага.

Гадаю, що ця вистава серед кількох інших претендентів на премію «ГРА» скасовує поняття провінціалізму в театрах поза межами столиці. Це суворо організована, відповідально виконана робота, що несе важливі суспільні меседжі.

За серйозністю проблематики й витонченістю художньої форми спектакль «Однокласники», на мій погляд, належить до найкращих в Україні.

Ганна Веселовська:

П'єса Слободзянека «Наш клас», на мій погляд, є справді необхідною для українського глядача сьогодні. Адже в ній ідеться про болючі питання міжнародної ворожнечі, геноциду. Існує думка, що людство поділяється на «до» і «після Аушвіца», тобто після того, що сталося там, у концтаборах смерті, людство не повинно розпалювати воєн. Але ні, люди, як і раніше, продовжують нищити одне одного.

Уже в сучасній Україні ми бачимо, що історія рухається по спіралі й усе повертається на кола свої. Відповідно, як на мене, вистава театру «Вірино!» – не так про події у Польщі, як про ненависть, що загалом проростає у людях і знищує їх морально.

Текст Слободзянека написаний як оповідь-свідчення багатьох осіб. Звичайно, автор користувався документальними фактами, але за великим рахунком цю історію придумано для того, аби стурбувати нашу колективну пам'ять і совість. Відповідно, такий текст потребує особливої сценічної подачі, яка б його зі сповіді перетворила на драму. Щоб досягти цього, режисер Володимир Петренко використав форму навчального класу, а це цілком логічно, виходячи зі змісту п'єси.

Форма простору-класу стала основою вистави. Її геометризм є ключовим в організації мізансцен тощо: глядач бачить свого роду учнівський плац, на якому розігруються події історії. Ця форма підтримується також окремими побутовими деталями, як-то вішаки, дошка, стільці. Картинка виникає влучна і лаконічна, хоча почасти прямолінійна.

Театр «Вірино!» завжди вирізнявся злагожденістю сценічної роботи. Його особливістю є щось глибинніше за звичайну ансамблевість чи зіграність. Актори тут існують наче єдине тіло, що точно відповідає ідеї класу – дитячої спільноти.

На початку вистави клас як цілісність є незаперечною удачею вистави. Але ж діти дорослішають, у кожного з них виявляється характер, вимальовується індивідуальність, виникає власна історія. І в такому випадку потрібне вже не колективне тіло, а органічне співіснування різних характерів.

Як на мене, у виставі відсутній перехід від дитячого органічного колективного існування до індивідуальних образів. Є сцени, в яких переважає публіцистичність: чим ближче до фіналу, тим більше спектакль уподібнюється до мітинга і втрачаються інтонації сповідальності, важливі для автора.

У виставі Володимира Петренка є моменти влучного використання предметного світу: портфелів, шкільних м'ячів, стільців. Усе це промовисто працює на загальний образ класу, із якого ми вийшли. Але в окремих випадках використання таких сценічних деталей стає механістичним, форма панує над змістом, губиться емоційний момент, необхідний глядачеві.

Отже, поруч зі сценами, вирішеними влучно й промовисто з мінімумом засобів, так, що виникає ілюзія затиснутості у просторі назавжди зачиненого класу, чи міста, є, на жаль, сцени емоційно порожні. У них механістичність подачі тексту домінує, а гра з предметами, наприклад із портфелями, що починалася цікаво, стає самодостатньою. Форма поглинає зміст.

Далеко не всі виконавці ролей змогли вийти з «колективного тіла» і стати на шлях індивідуалізації образів. Серед тих, чиє виконання по-справжньому захоплює, – Надія Петренко у ролі Зоськи. Її історія подається яскраво і темпераментно, у поворотах її долі присутня об'ємність. Більшість інших персонажів нагадує клішовані картонні фігури.

Момент людяності при створенні таких образів втрачається, ці постаті викликають тільки подив і відразу. Однак Слободзянек наполягає на тому, що у кожного з них є своя правда, і що би не робили ці люди, які б злочини не коїли, вони повинні викликати не лише гнів, а й співчуття. Жалість і спокута – те, чого не вистачає, на мій погляд виставі. У ній чимало констатації фактів злочинів і замало гіркоти.

Як зазначалося, вистава Володимира Петренка не так про події у Польщі, як про міжнаціональну ворожечу загалом. Тому в його інтерпретації має місце нехтування історичними деталями, а також привнесено чужорідні художні елементи, котрі резонують як несмак. Приміром, на дошці з'являється напис «1935 рік», який у сьогоденнішнього українського глядача не викликає жодних асоціацій. Для поляків це ключовий історичний момент – смерть маршала Пілсудського. (На цьому акцентує автор п'єси.) У такому випадку глядачеві потрібна якась підказка, натяк, інакше він просто не розуміє що відбувається в житті країни.

Чужорідним є, на мою думку, музичний супровід: звучать дитячі пісеньки з популярних радянських мультфільмів, близькі та знайомі людям попередніх поколінь. Їхню недоречність не можна виправдати змістом, мовляв, це пісні про дружбу, – адже вони із геть іншого культурного контексту, який жодним чином не сполучається з художнім світом п'єси «Наш клас». Таких грубих моментів зшивання різних культурних шарів у виставі достатньо. Особливо це стосується останніх сцен, де і акторське виконання, і загальне режисерське рішення потребує більш тонких психологічних підходів.

Вистава театру «Вірино!» «Однокласники» є цікавою сценічною роботою, актуальною і своєчасною. Разом із тим, її формальні прийоми домінують над змістовими та емоційними, і це перетворює її на банальне публіцистичне, поверхове та однозначне дійство. Це змушує мене не включати спектакль до шорт-листа фестивалю-премії «ГРА».

Майя Гарбузюк:

Знакова п'єса сучасного польського драматурга Тадеуша Слободзянека належить до резонансних творів і в Польщі, і загалом у Європі, оскільки передбачає роботу з історичними травмами суспільства, типовими для європейського простору ХХ–ХХІ століть. Вибір саме цієї п'єси для репертуару молодіжного театру у прифронтовому/пострадянському/українському Дніпрі вкрай важливий та актуальний. Врешті, це лише одне з перших прочитань цього драматичного твору на українській сцені.

Історія є одним із ключових героїв цієї вистави: дати, що виникають на шкільній дошці, – не якісь абстрактні абзаци з підручника, це реальні долі живих людей, об'єднаних одним – воєнним – поколінням. І саме ці дати визначають спосіб існування й пристосування персонажів до подій, учасниками/авторами/жертвами яких вони стають. Ці історичні дати викликають паралізуючий всіх і вся страх – смерті, втрати близьких, дому, що й штовхає кожного на ті чи інші вчинки. Театр демонструє, як людяність знищується під тиском ненависті, як вона здатна поширюватись, запалювати, засліплювати, затягувати на територію смерті. Тому вистава не тільки про історію, а й про те, як за будь-яких обставин зуміти лишитися собою. Саме цьому присвячено роботу «Віримців».

Складну за структурою драматургію режисер Володимир Петренко втілює на сцені мінімалістично. Цілковита умовність театрального простору, непобутовість, неілюстративність, аскетичність як мистецький принцип, дозволяють сконцентрувати увагу лише на акторах і долях їхніх персонажів. Поеднання психологізму з моментами відсторонення, відвертої театральної гри – з публіцистичними, відкритими інтонаціями забезпечують динаміку дії та визначають її естетичні й технологічні координати. З цієї точки зору спектакль цілком вписується у загальну естетичну платформу театру. Для молодих артистів, котрі виконують ролі однокласників, цей матеріал є надзвичайно близьким, вони «привласнили» його і цілком свідомі того, про що говорять, із чим звертаються до глядача.

Засобами крайнього художнього аскетизму та внутрішньої акторської сили вдається досягти незвичайного як для такого твору ефекту: насамперед інтелектуального, епічного, а не емоційного впливу на аудиторію. Розвиток дії підкреслено напруженим ритмом, що утримується упродовж всієї вистави. Робота вражає ансамблевістю, що, можна сказати, стає не лише естетичною чи технологічною, а й етичною, змістовою категорією спектаклю.

Принцип постійної присутності на сцені всіх виконавців дозволяє створити світ, у якому ніщо не минає безслідно, де вчинки героїв так чи інакше розкриваються і не мають шансу зостатися непоміченими. Актори ніколи не залишаються поза дією – чи то активною, чи споглядалною: перебуваючи «в ролі», виходячи з

неї, знову повертаючись до свого персонажа. У цьому, здається, й полягає кредо самого театру: його активна присутність у сьогоденні та бажання осмислювати, рефлексувати з приводу найгостріших тем.

Спектакль надзвичайно цілісний, мов суцільний кристал. У його мужності, суворості й болю відлунують напружені ритми й відчуття сьогодення, що здатні об'єднати сцену й зал.

Російський переклад, на жаль, не надто точний, що не дозволяє відобразити через вербальний ряд певні культурні та історичні особливості, закладені у драмі.

Серед невдалих, на нашу думку, рішень, є використання лейтмотиву із радянської піонерської пісні, що є надто прямим, «лобовим» способом актуалізації п'єси польського автора.

Вистава заслуговує на те, аби увійти до переліку найкращих в Україні, оскільки є прикладом вдумливого, серйозного, художньо цілісного прочитання сучасної європейської драматургії.

Анна Липківська:

П'єса Тадеуша Слободзянека «Однокласники. Історія на XIV уроків» – матеріал гострий, навіть провокативний. Написана у 2008 році на основі документальних свідчень, вона торкається одного з найтравматичніших для національної свідомості поляків епізодів Другої світової війни – знищення півтори тисячі євреїв у містечку Єдвабне на межі радянської і німецької окупацій влітку 1941-го. Драматург простежує долі десяти однокласників – поляків і євреїв, так чи інакше причетних до цієї трагедії (у ролі чи то катів, чи то жертв, чи то спостерігачів, які все одно не змогли лишитися цілковито осторонь), починаючи від 1920-х років аж до смерті кожного з них у різний час та з різних причин.

З точки зору глобального, всеохоплюючого гуманізму п'єса є вічно актуальною, але тут існує етична пастка: потенційна критика твору та позиції автора виглядає аморальною апріорі, адже вона начебто нівелює трагедію реальних людей. Проте якщо бодай на хвилину винести за дужки моральний аспект, неможливо не помітити, що драматург у бажанні (щирою чи кон'юнктурному? – Бог йому суддя) спокутувати історичний гріх своєї нації скочується до чорно-білої картини світу. Так, поляки подані монстрами (у кращому разі – тупими мовчазними співчасниками), євреї – суцільними жертвами. Факт співпраці останніх із радянською окупаційною владою (цілковито «симетричний» співпраці поляків із німцями, хіба що менш кривавий за наслідками), повз який пройти було неможливо, автор «проскочує» ніби між іншим, поспіхом, побіжно, не акцентуючи його.

Це взагалі дуже делікатний і болісний момент: подібні події десятиліттями, якщо не століттями, стоять між народами (так само, як так звана «Волинська різанина» або ж операція «Вісла» – між українцями й поляками) та заважають їхньому порозумінню уже на геть інакшому, новому історичному етапі. Їхнє висвітлення у мистецькому творі – заняття ризиковане, невдячне й не завжди доречне.

Тож, на мою думку, на вітчизняній сцені п'єса Слободзянека, котра містить у собі безапеляційні меседжі і є насправду далекою, навіть чужою для вітчизняної історії, має право на існування лише тоді, коли сюжет буде виведено на рівень універсальї і наближено до глядачів у залі.

Режисер Володимир Петренко частково розв'язав це завдання – він позбавив сюжет історично-етнічних реалій (окрім зазначених у тексті) і розгорнув його у просторі та антуражі шкільного класу, котрий (так само, як і доволі нейтральні костюми персонажів) міг бути таким і у 1930-ті, і у 1940-ві, і у 1950-ті, і у 1960–1970-ті роки як у Польщі, так і у Радянському Союзі. До останнього (тобто до часів дитинства постановника) відсилає написана у 1976 році та надзвичайно популярна в СРСР радісно-безпроблемна дитяча пісенька «Дружба крепкая не сломается...» Бориса Савельєва – Михайла Пляцковського, яка стає лейтмотивом вистави (лунає у різному виконанні, зокрема, її жалісно, мовби на похороні, співають хором актори). Утім через свою глибоку «радянськість» ця музична тема (за характером та особливо текстом) відсилає до зовсім іншого контексту, і не лише нічого не додає з точки зору змісту, а заплутує ще більше (як і народна пісня «Летіла зозуля», що теж раптом звучить у трагічний момент сюжету, котрий з Україною жодним чином не корелюється).

Режисерські виставу вирішено відкритим прийомом. «Четверта стіна» відсутня, багато діалогів ведеться фронтально, через зал, усі виконавці постійно перебувають на сцені. Враховуючи, що текст п'єси значною мірою оповідний (особливо у другій частині, де персонажі згадують певні епізоди, а не переживають їх тут і зараз), це часто скидається на доволі пафосну, на «підкрученому» нерві декламацію, або, швидше, на плакат, патріотичний «ранок», ніж на реквієм.

У спектаклі використовуються лише ті предмети, котрі могли б бути наявні у шкільному класі: дитячі пальта, маленькі різнокольорові портфельчики, як у молодших класах (забиття на смерть одного з персонажів здійснюється/позначається якраз за допомогою портфелів). Дати (від 1927 до 2000) пишуть крейдою на дошці. На вішалці (такій, як у шкільній роздягальні) – баскетбольний м'яч в авосьці. Скакалка стає знаряддям катування, а велосипедний насос – імітації згвалтування. Лунають шкільні дзвоники. Для відтворення картини підпалу стодоли з людьми виривають аркуші зі шкільних зошитів... У фіналі актори виймають фотографії своїх персонажів із загального фото й прикріплюють на перевернуті стільці, як на надгробки.

Однак, окрім мотивів «класу» та «дитинства», жодних інших режисер не впроваджує.

Пафос, старанність, акцентована вимова тексту, скорбота й ледве стримувані сльози – спосіб існування акторів у матеріалі. У результаті все виглядає доволі одноманітно та монотонно. Взагалі-то хто є люди на сцені – персонажі? актори, котрі розповідають історії своїх героїв? За відкритості прийому (який передбачає «брехтівське» відчуження) взаємовідносини між актором і його персонажем не визначені. Особливо це дається взнаки, коли герой гине, а виконавець лишається на сцені й реагує на все вже збоку, проте – так само пафосно, зі скорботним виразом обличчя.

Чи здатні ці виконавці на тонше нюансування, складну динаміку тривання в ролі – невідомо, бо такі завдання перед ними не ставилися.

Вистава, на мою думку, є симулякром – гостроти, актуальності, глибини, гуманізму... Зрештою – не способом опосередковано сказати про наші власні проблеми, а засобом втечі від них. Відтак усе лишається на рівні стосунків поляків та євреїв (навіщо нам узагалі лізти в них? у своїх би справах розібратися...) і ностальгії за радянським дитинством, де дружба була дружбою, усі дивилися одне й те саме кіно, мультики тощо.

Спектакль такою мірою нагадує численні сценічні втілення подібної за проблематикою повісті Бориса Васильєва «...А завтра була війна» наприкінці 1980-х, у часи так званої перебудови, що якби не імена героїв, виникав би повний ефект присутності на по-комсомольському «сміливо-викривальній» виставі 30-літньої давнини, естетики якої не торкнулися жодні пізніші віяння (тим більше, що вистава йде російською, причому сценмова, як то кажуть, «лишає бажати...»). Але це, очевидно, не навмисна стилізація ще й під театр часів молодості постановника – просто такою є обрана ним форма.

Однак пересічний глядач не розбирається у цих тонкощах, а просто плаче над трагічною долею героїв, бо текст написаний настільки «нижче пояса», що чинити опір власним сльозам украй важко. Проте сльози висихають, а запитання залишаються.

Любов Морозова:

Тема п'єси Тадеуша Слободзянека складна, болюча і хвилююча, але найголовніше – у ній важко обійтися без прямих або опосередкованих звинувачень. Одна справа – журналістська етика, до якої можна вдатися стосовно подій сьогодення, надавши слово обом сторонам конфлікту. Інша – архіви Другої світової війни у світлі факту злочину геноциду, та ще й у форматі художнього твору. Між тим, що б там не казав автор про художнє узагальнення і об'єктивізацію, цей твір не можна розглядати поза політичною площиною. І тут на шаровується ще один, моральний пласт: чи може і чи має право український театр, відірваний від розуміння польсько-єврейських взаємин 1941 року, говорити про них мовою п'єси Слободзянека? Чи не буде при цьому непростимою редукції та викривлення суті єврейської трагедії, а тим більше – прямого обвинувачування польської нації та відвертої ксенофобії? Адже історію, розказану про десятьох, коли вона вражає, легко перенести на всю націю одразу.

Режисер-постановник Володимир Петренко фактично розповідає історію про родичів – адже однокласники в маленькому містечку так чи інакше переплітаються долями, вулицями та родинами. Від року до року режисер простежує ці зміни, зберігаючи єдність місця – усі події або безпосередньо відбуваються в класі, або розгортаються в оповідях героїв знову ж таки у класній кімнаті.

Абсолютно очевидно виглядає спроба пом'якшити політичне звучання сюжету за рахунок звернення до власного минулого. За задумкою сценографа Марії Ткаченко, школа на сцені дуже схожа на звичайну радянську, ранці та меблі – так само. Марія Пашкурова вдягає на героїв досить узагальнені костюми болотяно-коричневих кольорів. Та ще й пісенька про дружбу звучить із радянського мультфільму «Тимка и Димка»: це «Настоящий друг» на музику Бориса Савельєва та слова Михайла Пляцковського.

Пісенька про дружбу скоріше бентежить, аніж дає розраду. Як сама п'єса, так і її постановочна версія – це суцільне напруження і біль, посеред якого немає часу навіть перехопити повітря. Усі емоції знаходяться в одному діапазоні – від «непозбувної бентеги» до тотального жаху, що примушує глядача або вдатися до захисного відсторонення, або реагувати на все подібно до споживання пропагандистських матеріалів на російському телебаченні – емоційно та без логічного обмірковування.

Актори вже від самого початку, коли ще нічого не передрікає смертей, зрад і згвалтувань, встають на котурни своїх майбутніх страждань. І тут справа як у непропрацьованості образів самими акторами, так і в позиції режисера. Є відчуття побоювання постановників хоча б якимось чином занизити пафос трагедії, і це призводить до повного знеособлення героїв, котрі промовляють свої тексти з однаковими інтонаціями та одноманітною мімікою.

Вистава є певним паразитуванням на трагічних темах, про які не можна говорити з посмішкою. Це той варіант, коли трагізм теми Голокосту примушує сприймати п'єсу серйозно і вдумливо, але при цьому самі образи – шаблонні й неживі. Насправді поставити «Однокласники» без зайвого пафосу дуже важко, тому тут основоположне питання – доцільність звернення до цієї п'єси (між іншим, досить популярної у різних країнах) загалом.

Людмила Олтаржевська:

Важка, складна, незручна, гнітюча п'єса Тадеуша Слободзянека «Наш клас» прогнозовано належить до таких, які на театральні афіші потрапляють досить рідко. Треба бути великим відчайдухом, аби покласти цей надемоційний текст до свого творчого портфеля. Керівник дніпровського театру «Вірино!» Володимир Петренко наважився і прочинив двері класу, де колись навчалися, закохувалися один в одного й вірили у прекрасне майбутнє єврейські та польські дітлахи. На прикладі однокласників, які після шкільної дружби стали непримиренними ворогами, автор розповідає трагічну історію цих двох народів...

«Однокласники» – це чотирнадцять уроків, які у постановці означені роками. Перша дата – 1 вересня 1927 року, далі 1937, 1940... Фінішує історія наприкінці минулого століття, коли земне життя більшості героїв уже завершилося. Протягом усього цього часу автори вистави досліджують проблему вибору між добром і злом, уміння чути інших і бути милосердним... Одна з героїнь зізнається, що коли б вона знала яке життя на неї чекає, то пішла би на спалення разом з євреями, – і ця фраза має кілька фіксацій у постановці. Невивчені уроки, не відмолені гріхи, не схилені у каятті голови залишають по собі трагічний шлейф, від якого людство потерпає й сьогодні, – таким є вердикт режисера-постановника.

Дошка, портфелі на гачках, шкільні парти, представлення героїв, які наклеюють на спільне фото свої дитячі портрети, і відома з радянських часів пісенька «Дружба крепкая не сломается...» – шкільна тематика досить виразно виглядає у першій частині й час від часу виринає протягом вистави. Оперуючи лише цією атрибутикою, режисер намагається відтворити на сцені й трагічні події сюжету, часто йому цих предметів відверто не вистачає. Так само за принципом мінімалізму спрацювала і художник костюмів, яка одягла героїв у темне повсякденне вбрання і лише деякими елементами – більш фривольна, ніж у інших, сукня, як і належить дівчині не надто строгих правил, застігнутий верхній гудзик на сорочці, який учорашнього школяра перетворює на умовного фюрера, – окреслила як саме змінилися учорашні однокласники.

Зосередившись на характерах своїх героїв, деякі актори, на мою думку, недостатньо зафіксували отой переломний момент, який змінив їхнє ставлення одне до одного. Зміни відбулися за принципом снігової кулі, це зрозуміло. Натомість причини первинної ненависті, наслідками якої стали і звалтування, і вбивства, і конвоювання учорашніх друзів на страту, не були чітко окреслені для глядачів. У самовіддачі акторам театру «Віримо!», звісно, не відмовиш. Але шалена енергетика все ж таки має бути продубльована достатньою аргументацією.

«Однокласники» стали переможцями регіонального фестивалю прем'єр сезону «Січеславна-2017» у номінаціях «Кращий драматичний спектакль» і «Краща жіноча роль другого плану». У фіналі нашого фестивалю-конкурсу наразі я цієї вистави не бачу, натомість вірю, що театр має потенціал для того, аби бути присутнім у списку фіналістів в одному з наступних фіналів «ГРИ».

Алла Підлужна:

Вистава за п'єсою, що має документальну основу, певно, продиктувала режисерові форму постановки про події, які пережили у передвоєнні, воєнні та післявоєнні роки учні одного класу польської школи. Дія розгортається повільно. Дійові особи – однокласники розпочинають розповідь, тримаючи в руках кожен свою фотографію у першому класі. Вони закріплюють ці фотографії на загальному фото, це початок їхнього спільного шкільного життя – щасливий і безхмарний.

Зазвучить музичний лейтмотив – дитяча пісенька про те, що «друг в беде не бросит, лишнего не спросит, вот что значит настоящий, верный друг!» Вона, ця нехитра пісенька, стане гірко-іронічною квінтесенцією самого поняття шкільної дружби, адже колишні однокласники згодом стануть убивцями одне одного.

Вибравши форму вистави в стилі «театр.doc», режисер Володимир Петренко вибудовує її у вигляді вербального полілогу дійових осіб. Сценографія ілюструє дію, створює світ школи зрозумілими образами – шкільна роздягальня, дзвоник, стільці від парт, дошка, де крейдкою фіксується хронологія років. Простір сцени наповнюється монологами, діалогами, спільними розмовами однокласників, вони динамічно створюють об'єм і рух оповіді.

Актори театру вміють робити особливе – словами рухати дію. Так, на сцені нібито нічого не відбувається, хіба що переставляння стільців у різних конфігураціях, а дія не стоїть на місці! Дивовижна особливість цього колективу! Манера театру уявлення у виставі конкурує з манерою театру переживання. У цьому творчому змаганні викрешуються емоції, психологізм, вища органіка.

Хоча події драми відбуваються у Польщі, постановник прагне зробити узагальнення і вивести проблему на загальнолюдський вимір, – такі події були в історії різних народів, жорстокість ставала нормою і люди втрачали людську подобу. Метафора такого перетворення наявна у виставі. Без надмірного крику, навіть надто спокійно, персонажі розповідають як вони ставали звірами, сподіваючись на виправдання. Від такого режисерського ходу, що виключає зайву почуттєву афектацію, глядачеві по мірі осягнення того, що відбувається, стає ще страшніше.

Візуальні метафори промовисті, на початку ще дружні однокласники стоять на кількох стільцях, міцно обійнявшись і підтримуючи один одного. Вони, як єдиний організм, дружний і надійний. Згодом кожен займе свій стілець і відокремитися. А смерть когось із них знаменуватиметься падінням стільця. У фіналі – на підлозі перевернуті стільці, що нагадують надгробки, дія пройшла своє коло до завершення... Знімки зі спільного фото, що нагадувало про щасливий початок, знайдуть інше місце: кожен однокласник розмістить своє зображення на власному надгробку. І звучатиме весела пісенька про вірних і справжніх друзів!

